

ACC. N.R. M. 7797:1-9.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Wikberg
Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Furåkra "Kreksmåla."
Socken: Råghult, m. f. Berättat av: Lantbr: Hak Jansson.
Uppteckningsår: 1941. Född år 1829, i Råghultsrodden.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ämne: Kärra och vagn.

Et. III: 34.

Uppteckningen utgör svar till lista
nr 31 av "Blad för Svensk Folkkultur."
av Sigurd Eriksson.

Vol: 1.

Sidor: 1-8.

Här till 2. Blad teckningar, s. 8-9.

Handwritten signature

Skriv endast på denna sida!

1.)
Hos oss har icke träjulakärros
gagnats vid skörden i inbärning
utan vi ha gagnat fyrjulabaga.
Äldsta typen hade träallar och
benämndes för "Träallavagn."
Se teckning n:o 8. Motivet är från
min f. d. faders gård i Träkne,
Ålgölskocken. Jag minnes blott
att min far (= Ragesmannen) gag-
nade denna äldre vagn när
han med de lättfotade oxarna
=(unga oxar, som hos oss hette stutar)
körde ut gädsel på sank mark-
odling. Detta därför att såväl st-
arna, som den icke järnbeslag-
na vagnen bättre klär sig afpe
på den sankt marken. Dessa
vagnar voro helt av trä utan

2.)

ACC. N:R. M. 7797:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De små, grova, spikar vid x, som
hålla hjulen fast å axlarna, och
benämndes "Hjullvårdros." Så r.
järndubbar med huvud och spänne,
den ena vid "Stulen" den andra
vid fjungan. Dessa förnuade främ-
re och bare vagnarna medelst
längdan. Likaså vid "Dräkten"
klynniga ändar vid + vora l. järn-
hakar fästade i dräkten och des-
sa i sin tur i l. järnmärslor in-
slagna i främre vagnbanken.
Träaxlarna vora minst lika gro-
va, som en vanlig liferbutelj och
hjulnaven = (kålet i hjulkubben)
Idärefter. Hjulknubbarna vora
stora och klumpiga, ej svarva-
de utan huggna med yta och

3.)
fäljda med båndkniv. Löken
=(Hjulringarna) vara av björk grava
och klumpiga, så grava, som
ringarna på en vanlig lastbil.
Ekrarna vara grava och akryp-
liga. Det quisslade och skrek i de
stora hjulnaven, så det blev
fyll följande sägen. "I början av
1800-talet körde man från vä-
ra orter virkesforor till Hammar
med dessa vägnar fast vi ha
"6. mila väj te stau." Väl smordes
axlarna med en blandning av
kräffjära och talg men det blev ej
så det var fyllfyllt. När det var
regnigt plackade som stora, var
sa sniglar och stack in i de förs-
tiga hjulnaven, men rätt vad det

4.)

ACC. N:R. M. 7797:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var så "gvislade det och quall" när de
funga forarna skreda framåt. "Så
hördes från Hjulnaven," kommer aldrig
dit, Kommer aldrig dit." Men när
den så varit i kalmar och bli-
vit kvitt lassen, så gick det litet
fortare hemåt och då hördes från
Hjulnaven, "Tja, faderullak, nu
ha vi vatt där." Förklaring över
vagnens olika delar i teckning n:o 8.
1. är "dräktapinnen." 2. är "dräkten." 3.
är "Hulen." 4. är främre "vagnsbanke."
5.-5. är "Frånkjulen." 6.-6. Främre
"Hjulkubbarna." 7. är "Längdan." 8. "Fjä-
gan." 9. är bakre "vagnsbanke." 10.-10.
är "bakre hjulen." 11-11. är "Bakre hjul-
kubbarna." 12. är den vridbara k.
"Vändbanken." — Vi skola nu

ACC. N.R. M. 7797:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.)
Överredet, som hos oss gagnades
till att hemtransportera säd, Lån
och Lån uti hette "Reshäcke" den
kallades även på skämt "Öra-
filahäcke, enär då man gick
utmed lastet och körde häcken
i de dåvarande, dåliga vägar-
na, så vaggade den förtät ena,
så åt andra sidan, vadan kör-
karlen måste med ena handen
hålla i någon av häckens spö-
lar, annars kunde han fört
på en smäll för örat av över-
sta häckastängeln. Så en nam-
net "Örafilahäcke." Dessa häc-
kar vara stora, så dem medel-
stora rymde 160. "Vekar" (Kävar)
hösttråg, om man packade väl,

6.)

ACC. N.R. M. 7797:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och därför lade konstmästing "Bä-
ga," som hette "Hubblead." Obs! Lä-
dant bör egentligen ses, ty att skil-
va därom är nog gott, men pen-
nan förmår intet skildra att,
jag skall nu redögöra för Bäck-
kens olika delar, se teckning n:o 9
först! 1-1. är övra "Häckstänggen."
2-2. är mellersta "Häckstänggen."
3-3. Är en av de två bottenstänger-
na, ty vi se häcken från den ena
Längsidan. Alla stängerna vara av
väl barkad t. o. m. hyvlade ung-
gravar. 4-4-4-4. visar oss "Häcka-
spolarna," som vara helst av unga,
väl barkade enar och läpte igenom
stängerna i hål, som vara berra-
de med en så kallad "Häckana-

ACC. N.R. M. 7797:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

77

ware." För att i detalj förstå "Rettäckens alla delar har det varit nödvändigt teckna den i 3. avdelningar. Vi gå nu till teckning n° 9. 4 som visar oss häckens ena kortida. 5-5 är "Överlisten" av bräda. 6-6.6 är ena kortidans "spolar." 7-7. är ändarna av mellersta "Häckstängerna" jämte den andra (=sk. mellandistans) 8-8. är ändarna av "bottenstängerna." 9-9. hetta "Häckavväng" och var av växtveten björke en vid varje ända och går skaldga åt häcken. Vi gå nu till n° 9. 10 som visar botten. 10-10. är de understa häckstängerna. 11-11. visar oss bottenspolarerna. — Se efterfråga de 2 hjulakärrorna för transport av skörd till hära Uppland m. f. Provinsen del och jagi som hetta där "Häckskindt".

M. 7797:8.

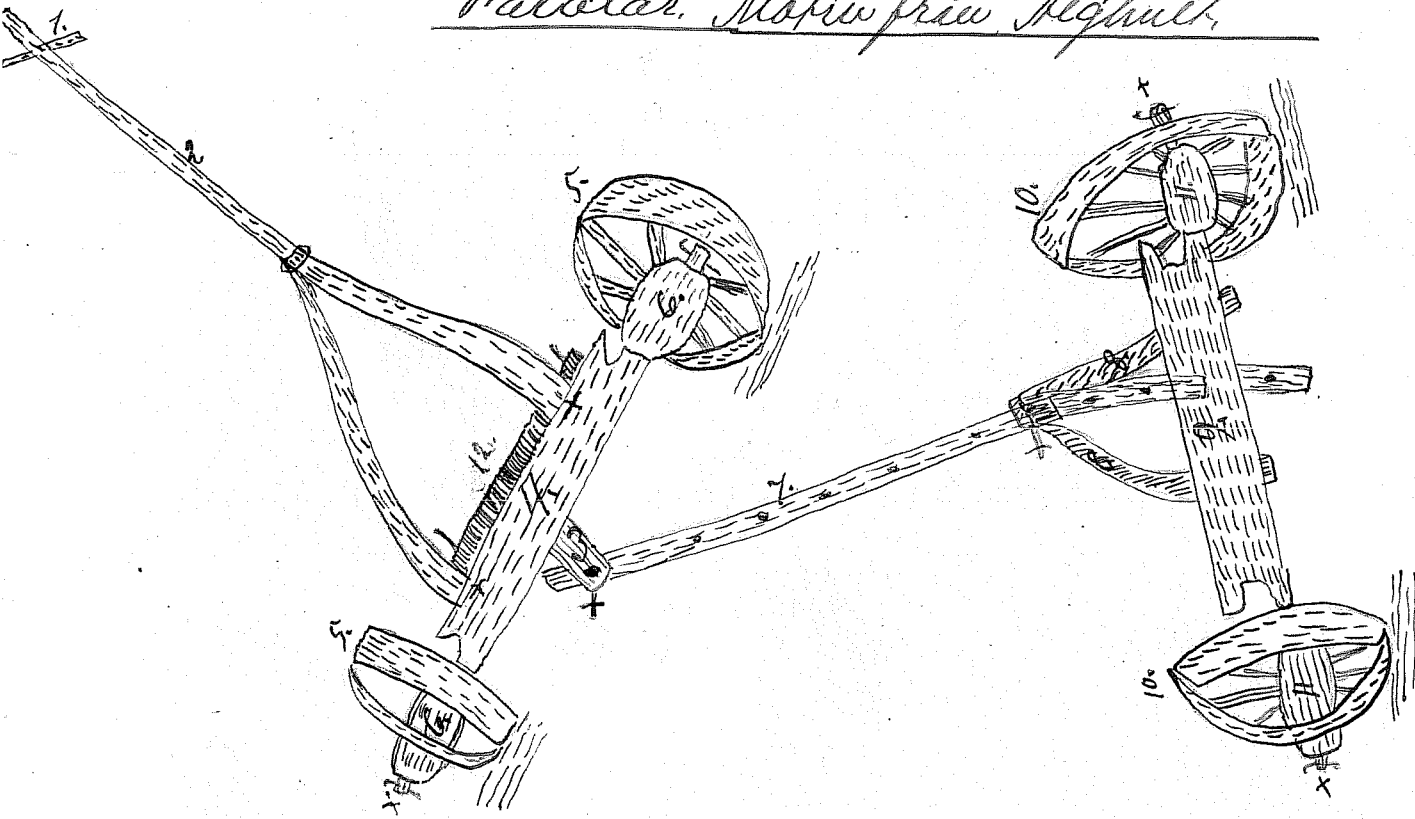
ACC. N:R.

Landskap: Småland.
Härad: Elppvidinge, m. f.
Socken: Ålgö, m. f.
Uppteckningsår: 1941

Upptecknat av: Carl Wikberg
Adress: Furåkra, "Kriksmäla."
Berättat av: Lantbr. Erik Jansson.
Född år 1829 i Ålgö, m. f.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N° 8. Gammaltida "Träskelwagn" för
Naxlar. Motiv från Ålgö.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7797:9

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Wiking

Härad: Älsjödinge, m. f.

Adress: Furåkra - Kråksmåla.

Socken: Ryghult, med flv.

Berättat av: Lantbr: Erik Jansson,

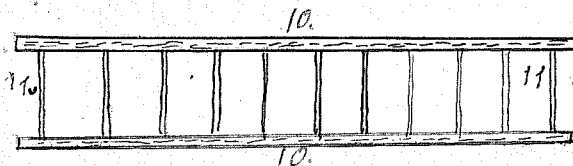
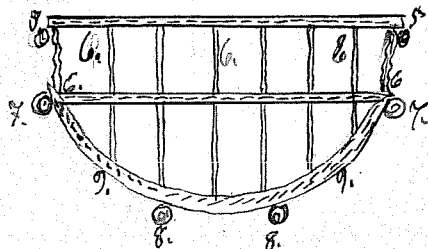
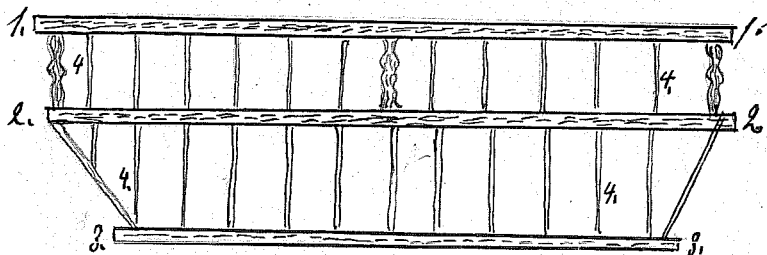
Uppteckningsår: 1947.

Född år 1822. i Ryghultsocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N° 9. J. visar oss "Res-
häck" sedd från ena
Längsidan.

N° 9. J. "Reshäck" sedd
från den ena kortsidan.

N° 9. B. Botten av
"Reshäck"

Skriv endast på denna sida!